

Agjencia Kosovare e Standardizimit
Kosovo Standardisation Agency
Kosovska Agencija za Standardizaciju

STRATEGJIA AFATMESME E AGJENCISË KOSOVARE PËR STANDARDIZIM 2020 - 2025

LËVIZJA
E LIRË
E MALLRAVE

STRATEGJIA AFATMESME E

AGJENCISË KOSOVARE

PËR STANDARDIZIM

2020 - 2025

Ky dokument është përgatitur dhe shtypur me mbështetjen e projektit të financuar nga BE-ja Lëvizja e Lirë e Mallrave. Përmbajtja e tij është përgjegjësi e autorëve dhe nuk reflekton domosdoshmërisht pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

TABELA E PËRMBAJTJES

1.Konteksti	7
2.Përballja me sfidat	7
3.Vizioni ynë	9
4.Misioni ynë.....	9
5.Objektivat tona.....	9
5.1. Standardet Kosovare (SK) që aplikohen në nivel vendi	9
5.2. Përbushja e nevojave të vendit	9
5.3. Tejkalimi i sfidave evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit.....	10
5.4. Zhvillimi i standardeve origjinale kosovare	10
5.5. Finalizimi, modernizimi dhe përdorimi i suksesshëm i mjeteve elektronike	10
5.6. Zhvillimi dhe vizibiliteti	10
6.Prioritetet e standardizimit (strategjia për përbushjen e objektivave)	11
6.1. Standardet Kosovare (SK) që aplikohen në nivel vendi	11
6.2. Përbushja e nevojave të vendit.....	13
6.3. Tejkalimi i sfidave evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit.....	14
6.4. Zhvillimi i standardeve origjinale kosovare	15
6.5. Finalizimi, modernizimi dhe përdorimi i suksesshëm i mjeteve elektronike	16
6.6. Zhvillimi dhe vizibiliteti	16
Aneksi I - Analiza e pesë viteve të fundit	19
Aneksi II - Plani i Zbatimit - Matja e suksesit, viti I	25

Shkurtesat

AKS	Agjencia Kosovare për Standardizim
OC	Organi Certifikues
CCMC	Qendra e Menaxhimit CEN-CENELEC
CEN	Komiteti Evropian për Standardizim
CENELEC	Komiteti Evropian i Standardizimit për Elektroteknikë
DPS	Drejtoria e Përgjithshme e Standardizimit e Republikës së Shqipërisë
ETSI	Instituti Evropian i Standardeve për Telekomunikacion
e-CMIS	Sistemi i informacionit për menaxhimin e e-shitjes
LLM	Lëvizja e Lirë e Mallrave
QK	Qeveria e Kosovës
ISO	Organizata Ndërkombëtare për Standardizim
IEC	Komisioni Ndërkombëtar për Elektroteknikë
ITU	Unioni Ndërkombëtar për Telekomunikacion
RF	Raporti Fillestar
MTI	Ministria e Tregtisë dhe Industrisë
OKS	Organi Kombëtar i Standardizimit
IC	Infrastruktura e Cilësisë
SMC	Sistemet për Menaxhimin e Cilësisë
SMIS	Sistemi Informativ për Menaxhimin e Standardeve
KT	Komiteti Teknik
OBT/BTT	Organizata Botërore e Tregtisë/Barrierat Teknike të Tregtisë

Rreth AKS

Agjencia Kosovare për Standardizim është organ i pavarur dhe i vetmi për standarde në Kosovë, që punon prej 14 viteve për t'iu siguruar të gjitha palëve të interesit standarde kosovare, evropiane dhe ndërkombëtare si dhe politika e rregulla të standardizimit në përputhje me kërkesat evropiane dhe ndërkombëtare.

Ligji në fuqi Nr. 06/L-019 për Standardizim, i ofron AKS një kornizë të përmirësuar në të gjitha aspektet që kanë të bëjnë me procedurat e standardizimit, pasi si e tillë ka transpozuar Rregulloren Evropiane 1025/2012 mbi standardizimin. Korniza ligjore e standardizimit u ndryshua në vitin 2018 për t'i dhënë AKS mundësinë për të punuar sipas parimeve, politikave dhe rregullave evropiane.

Infrastruktura e Cilësisë në Kosovë është e themeluar dhe funksionale. AKS është një nga shtyllat kryesore të infrastrukturës së cilësisë (IC) dhe rrjedhimisht kryen detyrat e saj. Politika për standardizimin e produkteve, shërbimeve dhe sistemeve të menaxhimit është hartuar për të garantuar që standardet të përcaktojnë specifikime si bazë për vlerësimin e konformitetit. Sipas ligjit, AKS përfaqëson Kosovën brenda dhe jashtë vendit, në çdo organizatë standardizimi në çdo nivel dhe bënë të gjitha përpjekjet për të qenë e pranishme dhe e përfaqësuar në asamblatë e përgjithshme të të gjitha organizatave evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit. Ne lidhim marrëveshje bashkëpunimi me OKS të ndryshme dhe mbajmë marrëdhënie të mira me homologët tanë.

Kjo strategji bazohet në analizën e kryer në fund të gushtit 2019, e përqendruar në gjendjen aktuale të AKS. Për të kuptuar plotësisht objektivat dhe prioritetet që kemi caktuar për pesë vitet e ardhshme rekomandohet të fillohet duke lexuar analizën e parë (Aneksi I i strategjisë).

1. Konteksti

Ne funksionojmë në një shtet të ri, me sfida të vazhdueshme, ku duhet të përshtatemi, të plotësohemi, apo edhe të shtyjmë ndryshimet përpara, në mënyrë që të përformojmë dhe të njihemi më mirë.

Presioni mbi AKS për tu përshtatur, për tu ndryshuar dhe përmirësuar, na bën të përballemi me sfida të ndryshme çdo ditë. Për tu zhvilluar në një mjedis të tillë, organizatat duhet të kenë një vizion të qartë se ku duan të shkojnë dhe çfarë duan të arrijnë. Kjo strategji përcakton vizionin tonë (pse bëjmë dhe çfarë bëjmë), misionin tonë (atë që ne bëjmë dhe si e bëjmë), qëllimet tona (çfarë duhet të arrijmë për të realizuar misionin dhe vizionin tonë) dhe prioritetet tona (ku ne duhet të përqendrohemi në burimet tona për ta realizuar këtë). Këto prioritete janë hartuar ashtu që të mund të përshtaten rregullisht në mënyrë që t'iu përgjigjen ndryshimeve që vijnë nga brenda dhe jashtë.

Të gjitha përpjekjet tona do të përqendrohen në arritjen e punës në nivelin e kërkuar evropian, me qëllimin e qartë të anëtarësimit në organizatat evropiane të standardizimit, gjithashtu duke pasur parasysh edhe ato ndër-kombëtare, por, në të njëjtën kohë, duke qenë faktor kredibil dhe i besueshëm në nivelin kombëtar dhe duke shërbyer palët e interesit me rezultate të duhura të standardizimit.

2. Përballja me sfidat

Për shkak të zhvillimeve të reja, nevojiten ndryshime, parashtrohen kërkesa të reja, kështu që ne ballafaqohemi me sfida të përditshme, dhe sa më shumë që rrethanat ndryshojnë aq më shumë duhet të përshtatemi dhe të prioritojmë se çfarë duhet të bëjmë. Sigurimi i përputhshmërisë së standardeve me sistemet evropiane dhe ndërkombëtare vjen me rreziqe dhe mundësi, të cilat ne i hasim ose i shfrytëzojmë. Llojllojshmëria ekonomike, aspektet politike, kërkesat dhe rregullat evropiane dhe ndërkombëtare, të gjitha në funksion të standardizimit, në një mënyrë ose tjetrën, i japin mundësinë AKS të krijojë rrugën e vet si një organ i mirëfilltë.

Meqenëse Kosova është një vend i ri, ekzistojnë disa rrethana të veçanta, për shkak të kësaj situate dhe të disa ndryshimeve në krahasim me OKS e tjera në Evropë. Kemi filluar nga niveli zero, katërmbëdhjetë vjet më parë, me një histori relativisht të shkurtër të standardizimit. Ne kemi siguruar standarde bazuar ekskluzivisht në standardet evropiane dhe ndërkombëtare, pa pasur standarde origjinale kosovare (standarde puro kosovare). Kjo rrethanë kishte disa përparësi por edhe mangësitë e veta.

Mos-posedimi i standardeve origjinale kosovare nënkupton që nuk kemi standarde që bien ndesh me ato evropiane, por gjithashtu nënkupton mungesë të edukimit dhe kulturës për standarde, mungesë të përdorimit të standardeve, mungesë të kulturës së diskutimeve dhe zhvillimit të standardeve në komitetet teknike. Kompanitë nuk janë mësuar të zbatojnë standarde në bizneset dhe kontratat e tyre, autoritetet nuk janë mësuar me zbatimin e standardeve në mënyrë që të aplikojnë këtë kulturë në shoqëri. Për të arritur këtë, duhet të përqendrohemi në aktivitete specifike, sipas shembujve, udhëzuesve, rregullave dhe politikave evropiane dhe ndërkombëtare.

Aspektet ekonomike: Si një vend i vogël, ekonomia po hedh hapa të përparimit, por akoma ndiejmë pasiguri dhe mungesë njohurish për standardizim dhe dobitë e tij. Sfida është që të bëhemi të njohur për sa më shumë palë të interesit, duke e përdorur këtë si një mundësi për të bërë marketing dhe promovim.

Si palët e interesit të sektorit privat ashtu edhe atij publik të standardizimit duhet të kuptojnë rolin dhe rëndësinë e standardeve në ekonomi dhe pjesën që luajnë në zhvillimin e ekonomisë dhe në heqjen e barrierave teknike të tregtisë. Edukimi, informimi dhe aftësimi i tyre në këtë aspekt është një nga objektivat që AKS po merr përsipër dhe është pjesë e kësaj strategjie.

Standardet janë të rëndësishme për shumë aspekte të jetës sonë të përditshme. Ato luajnë një rol të rëndësishëm, krahas rregulloreve, në mbrojtjen e mjedisit, rritjen e sigurisë, si dhe shëndetin dhe mirëqenien e konsumatorëve dhe të punësuarve. Kur produktet dhe shërbimet përputhen me standarde, kjo do të thotë se ato janë të sigurt, të besueshme dhe me cilësi të lartë.

Aspektet politike: Në nivel vendi, AKS punon sipas ligjit të ri për standardizim, por si e tillë përballlet me situata të vështira për shkak të mungesës së fondeve. Nevojitet kohë dhe resurse për të siguruar ndihmën e nevojshme dhe për të vetëdijesuar njerëzit për përfitimet që sjellin standardet në jetën e tyre të përditshme. Ndryshimet vijnë me financa stabile por edhe me vetëdijesim dhe edukim të vazhdueshëm. Ekzistojnë kërkesa për të ofruar standarde me prioritet në fushat në të cilat është aktive ekonomia e Kosovës dhe për këtë arsye standardet duhet të adoptohen dhe miratohen në mënyrë të përsheptuar.

Nga aspekti i jashtëm, duke përmbushur kërkesat e vendit dhe me kohë, ne duhet të jemi në gjendje të bindim organizatat evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit se jemi partner i besueshëm dhe mund t'i përballojmë të gjitha kërkesave që imponojnë sistemet.

Anëtarësimi në CEN, CENELEC, ISO dhe IEC mbetet një nga qëllimet tona kryesore. Përderisa presim rrethana më të favorshme rajonale dhe globale, duhet të japim maksimumin tonë për të përmbushur të gjitha kërkesat e organizatave evropiane dhe ndërkombëtare të cilave synojmë t'iu bashkohemi.

Aspektet shoqërore: Konsumatorët gjithnjë e më shumë presin që produktet dhe shërbimet në përgjithësi, t'iu përshtaten nevojave të tyre. Për momentin, kjo në një masë vlen për standardet tradicionale dhe përvetësimin e tyre, ndërsa tani jemi në proces të ofrimit të shërbimeve të reja të standardizimit. Kjo na shtyn të jemi më bindës dhe të integrojmë më mirë palët e interesit të standardizimit në proceset e vendimmarrjes. Gjithashtu, bëhet më e rëndësishme të kërkojmë informata nga konsumatorët, në mënyrë që të parashikohen më mirë pritjet e tyre.

Standardet zhvillohen duke bashkuar përvojën dhe ekspertizën e palëve të ndryshme të interesit, siç janë prodhuesit, shitësit, blerësit, përdoruesit dhe rregullatorët e një produkti, procesi ose shërbimi. Këto palë të interesit përfaqësohen nga shoqatat e bizneseve dhe të industrisë, autoritetet publike, trupat profesionale, shoqatat tregtare, organizatat e konsumatorëve, organizatat mjedisore, sindikatat, organet përmbartimore, trupat për vlerësim të konformitetit, etj.

Pjesëmarrja nga të gjithë sektorët e shoqërisë u jep përdoruesve të standardeve besim se standardet reflektojnë jo vetëm nivelin shkencor dhe teknologjik, por që ata gjithashtu marrin parasysh shqetësimet dhe prioritetet e shoqërisë më të gjerë.

Edhe bizneset përfitojnë nga qasja në standarde të cilat marrin parasysh shqetësimet dhe prioritetet e palëve të interesit, pasi që ato ndihmojnë që produktet dhe shërbimet të zhvillohen dhe shpërndahen në përputhje me kërkesat e tregut, ku ruhet shëndeti dhe siguria e punëtorëve, ndërsa mbrojtja e mjedisit është maksimale. Gjithashtu standardet e harmonizuara mbështesin edhe legjislacionin teknik.

Prania në internet: Produktet ose shërbimet digjitale po marrin përsipër botën e standardizimit dhe kjo na ofron shumë mundësi në këtë lëmi, për të rritur efikasitetin dhe produktivitetin, duke modernizuar mënyrat tona të punës dhe përshtatjen më të lehtë me standardet evropiane dhe ndërkombëtare. Pajisjet e TIK, aplikacionet, baza e të dhënave si dhe e-katalogu dhe e-shitja janë mënyra moderne dhe të obligueshme për të punuar me CEN, CENELEC, ISO dhe IEC dhe me palët tjera të interesit.

Përderisa aspektet politike janë përtej mundësive tona dhe nuk mund të ndikojmë në to, nevojat e shoqërisë sonë dhe në përgjithësi, si dhe tendencat e ekonomisë mund të përmbushen dhe të arrihen nëpërmjet standardizimit. Kjo është arsyeja pse, siç paraqitet nëpërmjet grafikoneve të më poshtëm, ne e konsiderojmë si sfidë që të jemi në gjendje të shikojmë të gjitha nevojat, tendencat, sjelljen dhe prezencën në një pozicion të përbashkët, për t'u përmbushur dhe kuptuar nga ne si organ kombëtar i standardizimit dhe nga palët tjera të përfshira në procesin e standardizimit.

3. Vizioni ynë

AKS, një organ i fuqishëm shtetërorë për standarde, i njohur nga përdoruesit e standardeve dhe palët e interesit në nivel vendi, bashkëpunëtorë shumë i mirë dhe i besueshëm në nivelin rajonal, evropian dhe ndërkombëtar.

4. Misioni ynë

Ne zhvillojmë, adoptojmë dhe miratojmë standarde, sipas politikave dhe rregullave evropiane dhe ndërkombëtare për të stimuluar fuqishëm zhvillimin ekonomik, për të mbrojtur shëndetin, për të përmirësuar sigurinë dhe për të rritur cilësinë, për të krijuar bazën për konkurrencë në rajon dhe më gjerë, duke synuar drejt një të ardhme të qëndrueshme.

Ne ofrojmë dokumente të ndryshme të standardizimit, të adoptuara për nevojat dhe pritjet e palëve të interesit të standardizimit në Kosovë.

5. Objektivat tona

Objektivat tona për pesë vitet e ardhshme janë të bazuara në situatën aktuale të Kosovës dhe AKS, në kërkesat që duhet të plotësojmë dhe nevojat që duhet të përmbushim në shkallë vendi. Përmbytja e objektivave tona dhe përmbushja e tyre një nga një është pika e përqendrimit të strategjisë sonë pasi kjo do të na jepte njohjen, imazhin dhe shtytjen që na duhen në nivel kombëtar, evropian dhe ndërkombëtar.

Kjo është arsyeja pse, duke u bazuar në planin tonë të punës (2015-2020) dhe në bazë të ligjit për standardizim, kemi identifikuar gjashtë objektiva kryesore që duhet të përmbushen në pesë vitet e ardhshme.

5.1. Standardet Kosovare (SK) që aplikohen në nivel vendi

Duhet të sigurohemi që njerëzit në përgjithësi dhe palët e interesit për standardizim në veçanti, të jenë të vetëdijshëm për dobitë që sjellin standardet. Duhet të sigurohemi që standardet të jenë lehtësisht të qasshme, të përdorshme dhe të disponueshme kur ekonomia ka nevojë për to. Tek të gjitha palët e interesit, ne do të përcjellim njohuritë dhe përvojën e duhur lidhur me standardizimin.

5.2. Përmbushja e nevojave të vendit

Për të realizuar vizionin tonë, sistemi ynë duhet të jetë gjithëpërfshirës. Duhet t'i inkurajojmë të gjithë të vijnë në standardizim për të folur dhe të dëgjojmë të gjithë zërat si në procesin e zhvillimit të standardeve ashtu edhe kur marrim vendime si një institucion. Gjithashtu, grupet e standardeve duhet të jenë gjithëpërfshirëse dhe të përshtatshme për të gjithë aktet e standardizimit. Për këtë, ne duhet të strukturojmë Programin Vjetor të Standardizimit dhe të diversifikojmë burimet e standardeve që duhet të miratohen, sipas nevojave të vendit.

5.3. Tejkalimi i sfidave evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit

Në mënyrë që AKS të njihet si partner në nivelin evropian dhe ndërkombëtar, duhet të zbatohet dhe të punohet sipas udhëzuesve, rregullave dhe politikave të CEN, CENELEC, ISO dhe IEC. Një prej detyrave më të rëndësishme është të fitohet qasje të plotë në standardet evropiane dhe ndërkombëtare dhe në lista me standarde të fundit të miratuara. Duke pasur parasysh kontekstin e përshkruar në të cilin po punohet, kjo është një sfidë por edhe një prioritet për ne. Kjo gjithashtu nënkupton që ne duhet të përballojmë rreziqet, por edhe të përfitojmë nga dobitë e mbrojtjes së të drejtave të autorit të cilat i bartin standardet evropiane dhe ndërkombëtare.

Sigurimi i qasjes në standardet evropiane tashmë ka filluar duke u bazuar në marrëveshjen licencë me CEN/CENELEC. Për pjesën tjetër të standardeve (ISO, IEC) ne në fakt kemi një kontratë me DPS, por synojmë të kontraktojmë drejtpërdrejt me ISO dhe IEC për të pasur marrëveshje licence për sigurimin e standardeve për AKS.

5.4. Zhvillimi i standardeve origjinale kosovare

AKS po e konsideron futjen e një seksioni të veçantë në Programin Vjetor të Standardizimit kushtuar standardeve eventuale origjinale kosovare në mënyrë që të plotësojmë nevojat e palëve tona të interesit të standardizimit; në këtë aspekt në periudhën afatshkurtër, përpiqet tona do të përqendrohen në përfshirjen e të gjithë ekspertëve në komitetet teknike për të punuar në standardet e para origjinale kosovare. Ky do të jetë një aktivitet i cili do të kërkojë vëmendje të veçantë për tu planifikuar, financuar, për tu plotësuar me staf dhe për tu realizuar gjithashtu.

Për shkak të rregullave evropiane lidhur me standardet që janë në konflikt, standardet tona të para origjinale kosovare do të kenë subjekt kushtet e veçanta të klimës, tokës dhe çështje tjetër që përfshihet nga eurokodet, dhe këto do të jenë anekse kombëtare të eurokodeve, të miratuara si ato kombëtare. Ne gjithashtu kemi filluar të hulumtojmë një iniciativë për të bërë një standard origjinal kosovar për veshjen popullore, nëpërmjet komitetit teknik për tekstil dhe lëkurë këpucë. Në këtë mënyrë, sigurohemi se do të shmangim çdo situatë të mbivendosjes ose që janë në konflikt me standardet evropiane dhe ndërkombëtare.

5.5. Finalizimi, modernizimi dhe përdorimi i suksesshëm i mjeteve elektronike

Për t'u lidhur më mirë me sistemet evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit dhe për të përmirësuar mënyrën se si përdoruesit e standardeve të mund të blejnë standarde, ne kemi vënë në zbatim mjete elektronike për të përmirësuar menaxhimin e proceseve të standardizimit, si dhe shërbimet e informimit dhe shitjes. Megjithatë këto sisteme janë funksionale, aktualisht ato ende nuk ofrojnë mundësinë e sigurimit të standardeve online, kjo edhe për shkak të disa veçorive të sistemit financiar.

5.6. Zhvillimi dhe vizibiliteti

Për tu dëshmuar si të qëndrueshëm dhe të besueshëm, duhet të kemi qendrën tonë funksionale të informacionit, e cila realizon aktivitete të marketingut dhe promovimit, dhe që jep udhëzime, informata dhe konsulencë mbi standardet dhe standardizimin. Do të zhvillojmë produkte dhe shërbime të reja për t'u shërbyer kërkesave dhe nevojave dhe për të punuar sipas rregullave evropiane. Kështu, ne do të ofrojmë, sipas ligjit për standardizim, kurse të trajnimeve, konsulencë për standardizim, shërbime të informimit dhe abonimit, etj. Materialet promovuese, broshura, buletini, katalogu si dhe materialet tjera për AKS dhe punën e saj, sjellin vizibilitet, informata dhe ngritje të vetëdijes për standardizim.

6. Prioritetet e standardizimit (strategjia për përmbushjen e objektivave)

Objektivat tona janë që të udhëheqim rrugën për vitet e ardhshme dhe ato të ofrojnë ndërlidhje ndërmjet detyrimeve dhe punës sonë në nivel vendi, evropian dhe ndërkombëtar. Standardet janë mjetet që ndihmojnë në ofrimin e zgjidhjeve efikase për bizneset konkurruese, që mbështesin objektivat e politikave publike, certifikimin dhe mbikëqyrjen e tregut dhe ofrojnë një mekanizëm efektiv për promovimin dhe mbrojtjen e konsumatorit dhe përgjegjësisë shoqërore. Ato sigurojnë koherencën e karakteristikave themelore të produkteve dhe shërbimeve siç janë cilësia, siguria, aspektet e mjedisit, ekonomia, besueshmëria, përputhshmëria, efikasiteti dhe i kontribuojnë kërkesave të tregut lidhur me produktet, proceset dhe shërbimet. Ne do të angazhohemi në përmbushjen e të gjitha detyrave tona dhe të ndërthejmë të gjitha njohuritë teknike në vend për aktivitetet e standardizimit.

6.1. Standardet Kosovare (SK) që aplikohen në nivel vendi

Arsyeshmëria

Për të inkurajuar përdorimin e gjerë të standardeve kosovare dhe për të angazhuar të gjithë ekspertët përkatës në komitetet teknike, AKS duhet qartazi t'i dëshmojë përfitimet e përdorimit të standardeve. Shembuj nga CEN/CENELEC dhe nga OKS të tjera në Evropë mund të përdoren dhe me mbështetjen e qeverisë, veçanërisht ministrive dhe autoriteteve të tjera që veprojnë si përfitues kryesorë të standardeve, AKS mund të përforcojë pozitën e saj si autoritet në fushën e standardizimit.

Do të zbatojmë strategji dhe mjete të marketingut për të bindur si autoritetet ashtu edhe sektorin privat që të përfshihen më shumë në procesin e vendimmarrjes në lidhje me aktivitetet specifike të standardizimit. Kjo mund të bëhet së pari duke nxitur edukimin në lidhje me standardizimin dhe duke ofruar trajnime, sesione dhe prezantime për të përhapur më mirë njohuritë në mesin e të gjitha palëve të interesit. Gjithashtu, mund të përgatiten dhe shpërndahen materialet të ndryshme promovuese.

Veprimet

- Bashkëpunimi me palët e ndryshme të interesit (veçanërisht me akademinë, kompanitë e mëdha private dhe autoritetet) duke realizuar vizita/ngjarje së bashku me AKS, duke i dhënë mundësinë të flasin për përfitimet nga standardet.
- Bashkëpunimi me CCMC dhe OKS të tjera për t'i siguruar AKS modele, shembuj të këtij lloji të prezantimeve që do të adaptohen dhe përdoren në shkallë vendi.
- Dizajni dhe publikimi i materialeve promovuese, mbi aktivitetin e standardizimit, strukturën e komiteteve teknike, mbi shitjen e standardeve dhe shpërndarjen e tyre me rastin e aktiviteteve ku merr pjesë AKS.
- Inicimi i një programi të “Trajnimit të Trajnerëve” për të siguruar njohuri, përvojë dhe ekspertizë të brendshme. Për këtë ne do të zgjedhim 2 punëtorë që do të ndjekin fillimisht një program të zhvillimit personal brenda periudhes një vjeçare dhe pastaj t’i trajnojmë ata si një bazë të përhershme të përmirësimit dhe azhurnimit. Ata do t’i nënshtrohen një programi të njëjtë të trajnimit me atë që ofron CCMC, të gjitha trajnimeve që ofrojnë projektet e ndryshme të jashtme, vizita për shkëmbim të përvojave dhe veprimeve të ngjashme që do t’u japin atyre njohuri dhe aftësi për t’u bërë trajnerë.
- Inicimi i një programi me kurse të trajnimit në vitin e II që do të ofrohen kryesisht nga trajnerët tanë.
- Fillimi i fushatës me temën “Edukimi rreth Standardizimit” i strukturuar si një program prezantimesh dhe kursesh të trajnimit të dizajnuara për grupe të ndryshme të synuara, të zhvilluara së bashku me akademinë dhe ekspertët nga brenda dhe jashtë Kosovës.

Matja e rezultateve

Ky objektivi duhet të jetë i përhershëm dhe lehtësisht i arritshëm për vitin e parë të zbatimit. Duhet të ketë rezultate të dukshme si:

- AKS me më shumë vizibilitet;
- Numri i përmirësuar i aktiviteteve dhe worshopeve me pjesëmarrjen e AKS;
- Rritja e numrit të standardeve të shitura;
- Materiale promovuese për aktivitetet që i realizon AKS;
- Trajnuesit dhe ekspertët e AKS të përgatitur për të ofruar kurse trajnimi dhe sesione informative;
- Kurset e trajnimit të AKS të ofrohen si një shërbim i ri.

6.2. Përmbushja e nevojave të vendit

Arsyeshmëria

Kemi një numër adekuat të komiteteve teknike me një përfaqësim të ekuilibruar të të gjitha palëve të interesit duke përmbushur kështu kërkesat e sistemit evropian të standardizimit dhe duke siguruar gjithë përfshirje.

Si shqetësim i përhershëm, duhet t'u ofrojmë ekspertëve që vijnë në komitete teknike, trajnim dhe mirënjohje të veçantë, por edhe të përfitojmë nga përvoja e tyre duke u kërkuar që të kontribuojnë në procesin e vendimmarrjes kur hartojmë Programin Vjetor të Standardizimit. Listat e standardeve që do të miratohen, si dhe propozimet e mundshme për punë të reja të standardeve origjinale kosovare duhet të diskutohen me ta por edhe me palët e tjera të interesit që nuk janë anëtarë të KT. Të gjitha palët e interesit të standardizimit duhet të japin kontributin e tyre gjatë hartimit të listave të standardeve që do të miratohen. Përveç anëtarëve të KT, gjithashtu klientët, autoritetet, universitetet, shtyllat e tjera të IC, etj. duhet të shprehin interesin e tyre për standardet në mënyrë që të përmbushen të gjitha nevojat dhe të gjitha pritjet në nivel vendi.

Periudha e miratimit të standardeve e cila aplikohet është mbi 60 ditë për të gjithë procesin deri në miratim. Pjesa më e vështirë, sidoqoftë, mbetet sigurimi i teksteve të standardeve që do të miratohen. Kjo merr më shumë kohë, pasi ndonjëherë organizatat nga të cilat ne sigurojmë standardet nuk përgjigjen në kohën e duhur. Nga ky këndvështrim, në mënyrë që të jemi në gjendje t'i shërbejmë më mirë palëve të interesit, do të përpiqemi të sigurojmë një orar të përshpejtuar për furnizim me standarde. Grupet e standardeve që kemi tani duhet të kompletohen dhe të përmirësohen me të gjitha llojet e standardeve për të cilat kanë nevojë palët e interesit, në mënyrë që të diversifikojmë burimet tona, të jemi në gjendje të sigurojmë me shpejtësi standardet ISO dhe IEC ose EN ISO, EN IEC, e të cilat janë me prioritet për palët e interesit të standardizimit në Kosovë. Gjithashtu, kjo listë duhet të prioritetizohet sipas nevojave urgjente të palëve të interesit dhe ekonomisë në përgjithësi.

Veprimet

- Trajnimi dhe edukimi i anëtarëve të komiteteve teknike.
- Dorëzimi i listave të standardeve që janë pjesë e Programit Vjetor të Standardizimit tek të gjithë anëtarët e KT, të gjithë klientët, të gjitha autoritetet e përfshira ose të interesuara, akterët e IC në treg, për të marrë sugjerimet dhe informatat e tyre, përpara se ta miratojnë dhe publikojnë atë, në mënyrë që të përfshihen standardet që realisht nevojiten.
- Procedura për mënyrën se si kjo listë bëhet Program Vjetor i Standardizimit dhe hartimi i prioriteteve për procesin e sigurimit të standardeve.
- Publikimi i një Programi të Plotë Vjetor i Standardizimit në web faqen e AKS, azhurnimi i tij sipas nevojës dhe publikimi i azhurnimeve me kohë.
- Kontribuon në zbatimin efektiv të legjislacionit të produkteve duke u ofruar operatorëve ekonomik standardet e nevojshme për plotësimin kushteve të rregulloreve teknike.
- Përpjekje për shkurtimin e kohës së nevojshme për të siguruar standardet, në mënyrë që standardet të adoptohen dhe miratohen sa më të shpejt dhe për të diversifikuar burimet (CEN, CENELEC, ISO, IEC, DPS, dhe OKS të tjera).

Matja e rezultateve

- Ekspertë të trajnuar për standardizim në KT;
- Program Vjetor i Standardizimit më i mirë dhe më realist me përditësime;
- Procedura për hartimin e Programit Vjetor të Standardizimit;
- Koha më e shkurtër e sigurimit të standardeve për tu miratuar;
- Më shumë burime për standardet që duhet të miratohen.

6.3. Tejkalimi i sfidave evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit

Arsyeshmëria

Përpjekjet për tu anëtarësuar në organizatat evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit kanë rezultuar suksesshëm. “Udhëzuesi 22 CEN/CENELEC mbi strukturën organizative dhe proceset për vlerësimin e kriterëve të anëtarësimit në CEN dhe CENELEC», thekson që së paku 90% e standardeve të miratuara në CEN dhe CENELEC duhet të zbatohen në nivelin kombëtar. Arritja më e fundit e shënuar ishte marrëveshja e nënshkruar me CEN dhe CENELEC, që i lejojnë AKS të adoptojë standardet evropiane si standarde kosovare. Janë bërë disa hapa të tjerë në lidhje me kushtet e anëtarësimit në CEN/CENELEC dhe ISO/IEC dhe këto janë zotime serioze që vërtetojnë se AKS është e përkushtuar të respektojë rregullat evropiane të standardizimit.

AKS gjithashtu synon të lidhë marrëveshje me ISO dhe IEC për sigurimin e standardeve ndërkombëtare që do të adoptohen si standarde kosovare. Kjo do të zgjeronte qasjen tonë në standardet dhe do të na lejonte t'u ofronim palëve të interesit një gamë më të madhe standardesh.

Përderisa përpiqemi t'u përafrohemi sa më shumë kërkesave, ne përballemi me shumë rreziqe, por gjithashtu edhe me shumë mundësi, të cilat duhet të shfrytëzohen në dobi të standardizimit dhe ekonomisë së Kosovës.

Kështu, disa nga rreziqet janë të lidhura me aspektin politik dhe barrierat për të kuptuar dhe ndryshuar, të ngërthyer në një rreth problemesh që janë përtej mundësive të AKS, por sërish, përmbushja e kërkesave të parashtruara nga sistemi evropian paraqet shumë mundësi. Disa prej tyre janë të lidhura me të drejtat e autorit mbi standardet dhe mbrojtjen e këtyre të drejtave, si dhe mënyrës së kryerjes së veprimtarive të standardizimit, në përgjithësi. Ndërsa të tjerat kanë të bëjnë me zhvillimin personal të stafit të AKS (qoftë të tanishëm ose të ardhshëm) siç janë të folurit rrjedhshëm të gjuhës angleze, zotërimit të aftësive kompjuterike, trajnim për kërkesat evropiane të standardizimit, të gjitha në shërbim të tejkalimit të sfidave evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit.

Një kërkesë tjetër e rëndësishme e Udhëzuesit 22 të CEN/CENELEC është që OKS të kenë një plan biznesi. AKS e ka përmbushur këtë kërkesë për periudhën 2015-2020. AKS do të zhvillojë plane vjetore të punës që synojnë zbatimin e kësaj strategjie.

Veprimet

- Adoptimi i standardeve evropiane në një numër më të madh, veçanërisht ato të harmonizuara dhe plotësimi i tyre me miratimin e standardeve ndërkombëtare.
- Respektimi i secilës dispozitë të marrëveshjeve me CEN dhe CENELEC, përpjekje për ndryshimin e tyre në mënyrë që t'u përshtaten më mirë nevojave të Kosovës, veçanërisht ato me orarin kohor për dërgimin e standardeve që do të miratohen dhe informimi mbi listën vjetore të standardeve.
- Bashkëpunimi më i mirë me autoritetet rregullatore në hartimin dhe publikimin e listës së standardeve të harmonizuara, relevante për secilën rregullore, duke siguruar informata mbi standardet e reja të miratuara mbi baza kontraktuale.
- Vazhdimi i përpjekjeve tona për t'u anëtarësuar në organizatat rajonale, evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit dhe për të qenë të pranishëm në të gjitha takimet dhe mbledhjet e tyre.
- Mbrojtja e të drejtave të autorit si një çështje shumë e rëndësishme dhe shfrytëzimi i të gjitha mjeteve të marketingut dhe informimit për t'u bërë të njohur këtë përdoruesve të standardeve në Kosovë.
- Hulumtim se si të zbatohen dispozitat në ligjin për standardizim në lidhje me mbrojtjen e të drejtës së autorit dhe marrjen e masave të parashikuara me ligj.
- Hartimi dhe aprovimi i një Plani të ri të Veprimeve për vitin 2021, duke filluar nga zbatimi dhe rezultatet e planit të biznesit (2015-2020).

Matja e rezultateve

- Rritja e numrit të standardeve të miratuara për një periudhë më të shkurtër kohore, si EN, ISO dhe IEC;
- Kontratat/marrëveshjet e nënshkruara për informata mbi standardet e miratuara çdo vit me një burim

- të besueshëm (qoftë CEN/CENELEC, DPS, ose ndonjë OKS tjetër);
- Të sigurohen listat e EN të harmonizuara tek autoritetet rregullatore për publikim;
- Mbrojtja e të drejtave të autorit për standardet në fuqi, të njohura për përdoruesit e standardeve;
- Fushata për të drejtat e autorit mbi standardet e iniciuara dhe në realizim e sipër. Kjo fushatë duhet të ketë dy drejtime, një në edukimin për të drejtat e autorit dhe një për identifikimin e situatave të shkeljeve dhe përdorimin e tyre për të ilustruar se si nuk lejohet të përdorët një standard;
- Plani i ri i veprimit i zhvilluar dhe implementuar.

6.4. Zhvillimi i standardeve origjinale kosovare

Arsyeshmëria

Tërësia e standardeve kosovare aktualisht përfshin vetëm standardet evropiane dhe ndërkombëtare të miratuara, prandaj është koha që AKS të fillojë zhvillimin e standardeve origjinale kosovare, sipas nevojës. Për këtë, varësisht prej lëmisë së veprimtarisë, duhet të sigurojmë ekspertë për KT, si grupe punuese, dhe të punojmë së bashku me ta për të zhvilluar dhe adoptuar standardet tona të para origjinale kosovare. Synimi ynë është të fillojmë me Aneksë Kombëtare për Eurokode, pasi këto janë me prioritet në sektorin e ndërtimit. Një tjetër iniciativë është të kemi një standard për veshjet popullore kombëtare, brenda KT për tekstil dhe lëkurë këpucë. Megjithatë, kjo është një detyrë mjaft komplekse, për të cilën nevojiten burime njerëzore, financiare, kohë dhe shumë mbështetje institucionale për të pasur sukses.

Veprimet

- Trajnimi i anëtarëve të KT mbi rregullat evropiane të standardizimit (me mbështetjen nga projektet e jashtme ose me marrëveshje të ndryshme me OKS të tjera).
- Trajnimi i kryetarëve dhe sekretarëve të KT për të menaxhuar takimet e KT.
- Fillimi i hartimit të planit të përfitimeve për anëtarët e KT për t'i përfshirë në procesin e standardizimit, prezantimi i një “Pako e Përbashkët e Përfitimeve” për anëtarët e KT: njohja e kontributit të tyre, vlerësimi i tyre, emrat e anëtarëve në standarde origjinale kosovare në cilësinë e autorëve, publikimi i punës së tyre në web faqen zyrtare, etj.
- Përgatitja e vlerësimit financiar për të gjithë veprimtarinë dhe fillimi i promovimit me autoritetet vendimmarrëse për standarde origjinale kosovare.
- Hartimi i një orari vjetor për zhvillimin e standardeve origjinale kosovare, përfshirja e tij në Programin Vjetor të Standardizimit dhe publikimi i tij.
- Fillimi i punës së standardizimit në standardin e parë origjinal kosovar.

Matja e rezultateve

- Grupi i ekspertëve të trajnuar;
- Anëtarët e vjetër të KT të trajnuar;
- Anëtarët e rinj të KT të identifikuar dhe trajnuar;
- Kryetarët dhe sekretarët e KT të trajnuar;
- “Pako e Përbashkët e Përfitimeve” për anëtarët e KT, e zhvilluar dhe në zbatim e sipër;
- Vlerësimi financiar i përgatitur për miratim;
- Kalendari vjetor për standardet e reja origjinale kosovare i hartuar.

6.5. Finalizimi, modernizimi dhe përdorimi i suksesshëm i mjeteve elektronike

Arsyeshmëria

Në përpjekjet tona për t'u anëtarësuar në sistemet evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit, ne duhet të ndjekim trendet e fundit të zhvillimit në standardizim dhe shtytjen për të bërë gjithçka në mënyrë elektronike. Si rezultat, kemi krijuar web faqen zyrtare <http://aks.rks-gov.net>, kemi ndërtuar bazën e të dhënave për standarde (SMIS), katalogun e standardeve online dhe instrumentin e shitjes (e-CMIS).

Në mënyrë që këto të jenë 100% funksionale dhe fleksibile, nevojitet ndërlidhje me bazën e të dhënave CCMC për shkëmbim të rregullt informacioni dhe përditësime për SMIS në lidhje me standarde evropiane të reja dhe të tërhequra. Ne gjithashtu kemi nevojë për disa ndryshime në sistemin financiar të cilat do të na lejojnë të shesim standarde online me e-CMIS, pasi në këtë moment porositë mund të bëhen online ndërsa pagesa jo.

Veprimet

- Sigurimi i lidhjes me sistemin CCMC për SMIS, për ndërlidhje më të mirë me CEN dhe CENELEC.
- Sigurimi i shërbimit financiar për të kryer pagesat online (e-CMIS).
- Sigurimi i mirëmbajtjes për e-CMIS për të dërguar porositë online.
- Realizimi i marketingut për të reklamuar shitjen online të standardeve.

Matja e rezultateve

- Ndërlidhja me bazën e të dhënave CCMC për SMIS e siguruar dhe funksionale, viti I;
- Shërbimi financiar i AKS i siguruar, standardet shiten online;
- Fushata e marketingut e filluar.

6.6. Zhvillimi dhe vizibiliteti

Arsyeshmëria

Zhvillimi i shërbimeve të reja do të thotë që ne do të bëhemi më të dukshëm (vizibël) dhe më të pranishëm për të gjitha palët e interesit. Kjo gjithashtu nënkupton mundësinë që të përmbushim një kërkesë tjetër të Udhëzuesit 22 CEN/CENELEC lidhur me stabilitetin dhe dukshmërinë.

Marketingu dhe promovimi i veprimtarisë, rezultateve dhe shërbimeve - të ashtuquajturat produkte të standardizimit do të na lejojnë të bëhemi të njohur në treg, dhe t'u shërbejmë më mirë interesave të përdoruesve të standardeve në Kosovë.

Veprimet

- Themelimi i Qendrës së Informimit (Info Center) dhe fillimi i punës në marketing, promovim dhe në të gjitha rezultate të reja të standardizimit, si më poshtë:
 - Trajnimi i një personi për marketing që të fillojë të punojë në marketing dhe promovim si të veprimtarisë së standardizimit, ashtu edhe të shitjes dhe promovimit të rezultateve të standardizimit.
 - Përmirësimi i bazës së të dhënave për klientët me të gjitha informatat e nevojshme për standardizim.
 - Zhvillimi i një shërbimi të ri, që ka për synim të jep informata lidhur me publikimet e reja të standardeve, për klientët të cilët tashmë kanë blerë standardet e shfuqizuara.
 - Shfrytëzimi i bazës së të dhënave për të parë se cilët mund të jenë klientë të mundshëm. Shembull: nëse një laborator mjekësor ka blerë një listë të standardeve, të përdoret lista e njëjtë dhe të ofrohen ato standarde për laboratorët tjerë mjekësorë.

- Realizimi i marketingut pro aktiv. Studimi i fushave të ndryshme të veprimtarisë dhe bazuar në informata nga baza e të dhënave dhe në internet, të bëhen listat e standardeve dhe t’iu ofrohen klientëve të mundshëm në fushat përkatëse të veprimtarisë. Fillimisht të zgjidhen 19 sektorët që kanë tashmë një KT dhe një portofol të standardeve.
- Të vihen në zbatim botimet e reja për klientët që kanë blerë standarde tashmë të shfuqizuara, si një shërbim i ri.
- Zhvillimi i një sistemi të konsulencës për të gjitha kompanitë që duhet të punojnë me standarde ose të kenë një sistem të menaxhimit të cilësisë (SMC).
- Të mbahet, mirëmbahet dhe publikohet vazhdimisht revista dhe buletini për standardizim.
- Përzgjedhja e materialeve të publikuara për AKS dhe aktivitetet e saj dhe shpërndarja e tyre me rastin e eventeve të ndryshme në të cilat merr pjesë AKS - e ndërlidhur me objektivin 6.1.

Matja e rezultateve

- Themelimi i Qendrës së Informimit (Info Center) me hapësirë (zyre) dhe fillimi i aktiviteteve specifike:
 - Programi për t’iu shitur standarde palëve të interesit i zhvilluar dhe iniciuar;
 - Rritja e numrit të klientëve në bazën e të dhënave;
 - Kompletimi i tërësisë së informatave për klientët në bazën e të dhënave;
 - Rritja e numrit të standardeve të shitura;
 - Realizimi i aktiviteteve të marketingut mbi veprimtarinë e standardizimit;
 - Botimet e reja të standardeve të zhvilluara dhe të prezantuara;
 - 1 punonjës i aftësuar për të menaxhuar konsulencë për standarde dhe standardizim;
 - 1 material i ri i publikuar në AKS çdo vit;
 - Materiali i standardizimit i publikuar, të paktën, 1 herë në vit;
 - Përzgjedhja e materialeve të publikuara është kryer dhe iu është ofruar palëve të interesit.

Aneksi I

Analiza e pesë viteve të fundit

Parathënie

Kjo analizë bazohet në rezultatet e gjetura në gusht të vitit 2019 dhe bazën e ka në Planin e Biznesit të AKS të zhvilluar për periudhën 2015-2020. Ajo merr në konsideratë gjithçka që AKS bëri sipas këtij dokumenti ose akoma duhet të bënte edhe pse gjërat kanë ndryshuar sipas trendit politik, ekonomik apo shoqërorë. Të gjitha dokumentet tjera që rregullojnë veprimtarinë e standardizimit në Kosovë janë studiuar dhe krahasuar me gjendjen aktuale të AKS.

Aktiviteti i standardizimit

Struktura organizative dhe ligjore

AKS është e organizuar sipas ligjit nr. 06/L-019 për standardizimin, 3 udhëzimeve administrative dhe rregulloreve të brendshme të cilat rregullojnë standardizimin, organizimin dhe funksionimin e komiteteve teknike, këshillin profesional të standardizimit dhe logon e AKS.

Këshilli Profesional i Standardizimit

Këshilli Profesional i Standardizimit është trup këshillëdhënës i AKS, qëllimi i të cilit është të sigurojë këshilla, të aprovojë programin e standardizimit të KPS dhe të rekomandojë aktivitete në fushën e standardizimit. Përfaqësimi i palëve të interesit të standardizimit në KPS është i ekuilibruar.

Komitetet teknike

Aktiviteti i standardizimit përqendrohet në miratimin e standardeve evropiane si standarde kosovare dhe këtë aktivitet e realizojnë 19 komitete teknike të formuara deri më tani.

Ky është një numër solid i KT, marrë parasysh që Kosova është një vend i vogël. Për më tepër se kaq, përfaqësimi në këto KT ka një ekuilibër shumë të mirë që përfshin autoritetet, kompanitë publike dhe private, universitetet dhe entitetet e tjera të interesit, duke përmbytur kështu një kërkesë shumë të rëndësishme të Udhëzuesit 22 të CEN/CENELEC.

Për sekretariatet e KT, të gjitha këto funksione mbahen në AKS dhe punonjësit e AKS janë përgjegjës për këto, ku secili prej tyre menaxhon rreth 3 KT, përfshirë edhe Drejtorin e Drejtoratit për Standarde, Promovim dhe Integrim.

Sa i përket burimeve njerëzore, Agjencia ka gjithsej 9 të punësuar, dhe një person të punësuar në formë të praktikës. Për momentin, kjo konsiderohet e mjaftueshme.

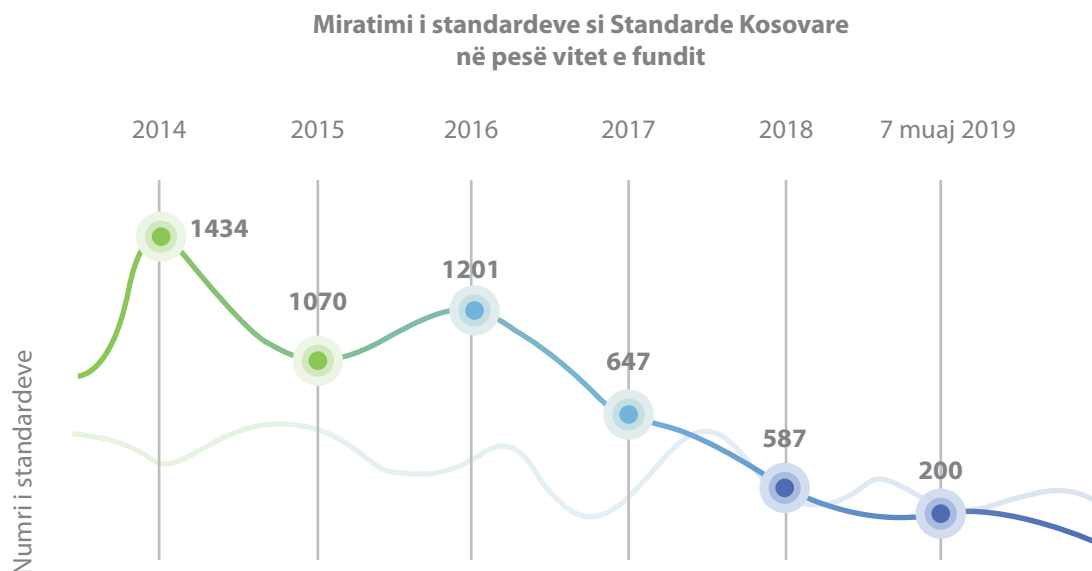
Tabela më poshtë paraqet KT të themeluara nga AKS:

 Komiteti Teknik për Ndërtimin	 Komiteti Teknik për Derivate të Naftës dhe Gazit	 Komiteti Teknik për Sistemet e Menaxhimit të Cilësisë	
 Komiteti Teknik për Transport dhe Shërbime Postare	 Komiteti Teknik për Elektroteknikë	 Komiteti Teknik për Metrologji	 Komiteti Teknik për Shëndetësi
 Komiteti Teknik për Energji	 Komiteti Teknik për Përpunimin e Drutës	 Komiteti Teknik për Makineri	 Komiteti Teknik për Lushë, Pajisje Sportive dhe Rekreacion
 Komiteti Teknik për Teknologji Agronjeshinore	 Komiteti Teknik për Minierë dhe Minerale	 Komiteti Teknik për Tekstil dhe Lëkurë Këpucë	 Komiteti Teknik për Mjedis
 Komiteti Teknik për Pajisje Mikrobjës Personale	 Komiteti Teknik për Metale, Plastikë dhe Elektrikë	 Komiteti Teknik për Teknologji Informative	 Komiteti Teknik për Burime

Koleksioni i standardeve

Koleksioni i standardeve kosovare aktualisht përmban rreth 10,500 standarde të adoptuara evropiane dhe ndërkombëtare, nga të cilat afërsisht 9,000 janë në fuqi. Shumica e këtyre standardeve janë adoptuar përmes një marrëveshje të lidhur me DPS, i cili ishte furnizuesi kryesor i standardeve gjatë shumë viteve. Disa nga këto standarde janë përkthyer tashmë në gjuhën shqipe, por jo në nivelin e duhur.

Para dy vitesh, AKS arriti të nënshkruaj një marrëveshje licencë me CEN dhe CENELEC për të pasur qasje të drejtpërdrejtë në standardet evropiane. Mbi 200 standarde janë adoptuar tashmë në bazë të kësaj marrëveshje dhe disa lista të tjera janë përgatitur dhe është bërë kërkesa për to. Numri i standardeve të adoptuara është ulur në vitet e fundit, siç edhe mund të shihet në figurën më poshtë.

Arsyeja kryesore e dhënë për këtë zvogëlim ishte fakti që listat e standardeve evropiane të adoptuara rishtas nuk janë të njohura për AKS, e cila në vazhdimësi identifikon lista të reja me standarde të nevojshme për adoptim. Lidhur me këtë AKS duhet të kërkojë një ndryshim të marrëveshjes licencë me CEN/CENELEC ose ta kërkojë këtë listë nga DPS, pasi bashkëpunimi ishte shumë i mirë gjatë viteve, ose nga një OKS tjetër, anëtar i plotë i CEN dhe CENELEC.

Gjithashtu, kur bëhet pyetje në nivel kombëtar për nevojat e standardeve, AKS duhet të kërkojë mendimin e të gjithë palëve të interesit, përfshirë klientët e standardeve ose klientët e tjerë të mundshëm, autoritetet, universitetet, etj. dhe jo vetëm mendimin e anëtarëve të KT, siç është bërë deri më tani.

Nuk ekzistojnë standarde origjinale kosovare por këto do të zhvillohen sipas nevojës së tregut. Prioritet konsiderohet sektori i ndërtimit me theks të veçantë Aneksat Kombëtare të Eurokodeve. Për këtë, AKS do të ketë nevojë për mbështetje nga Ministria e Tregtisë dhe Industrisë, në mënyrë që të bëjë një plan financiar, vlerësim kohor dhe kapacitetet profesionale për këtë veprim.

Vizibiliteti

Në nivel vendi, AKS nuk është e njohur dhe e promovuar mjaftueshëm. Janë bërë disa hapa të rëndësishme me ligjin e ri dhe marrëveshje të reja, por në mënyrë që të jetë edhe më e njohur nga të gjithë si institucion i standardizimit, drejt qëllimeve specifike evropiane, ajo ka nevojë për veprime të marketingut dhe promovimit. Aktiviteti i standardizimit duhet të njihet dhe promovohet me mjete specifike të marketingut.

Në nivelin evropian dhe ndërkombëtarë, AKS duhet të bëjë praninë e saj më të njohur. Deri më tani, AKS ka arritur të jetë e pranishme në Asamblëtë e Përgjithshme, veçanërisht në CEN/CENELEC dhe ISO/IEC, por nuk ka marrë pjesë në takime evropiane ose ndërkombëtare të KT.

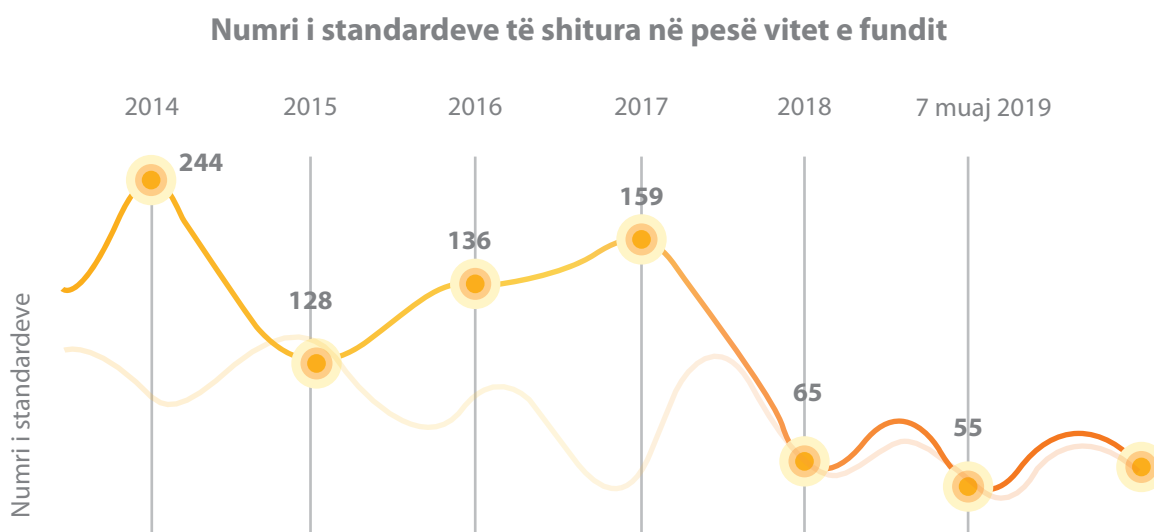
Aktivitetet relevante

Megjithëse sipas ligjit për standardizim, AKS i ofrohet mundësia që të zhvillojë kurse trajnimi, të zhvillojë botime specifike, të bëjë studime, hulumtime, të ofrojë shërbime informacioni dhe konsulencë. Këto lloj aktivitetesh nuk janë bërë akoma pasi Agjencisë i mungon personeli i specializuar dhe i trajnuar.

Produktet dhe shërbimet e ofruara nga AKS

Shitja e standardeve

Standardet përfaqësojnë produktin e vetëm që AKS ofron tani për tani. Shitja e standardeve bëhet përmes kopjeve fizike në zyrat e AKS. Shitja e standardeve është paraqitur sipas grafikut më poshtë:

Në bazë të grafikut, shihet se numri i standardeve të shitura ka pësuar rënie për arsye se:

1. E para është se ekonomia dhe industria ende nuk janë zhvilluar ende sa duhet.
2. E dyta lidhet me uljen e numrit të standardeve të adoptuara në vitet e fundit, me supozimin e qartë se nëse nuk ka produkte të reja, nuk mund të ketë shitje të madhe. Pra, nëse ky numër rritet, kryesisht me standarde që kërkohen nga palët e interesit, numri i standardeve të shitura do të rritet.
3. E treta, lidhet me faktin se nuk ka informacion në treg për shitjen e standardeve. Ka mungesë marketingu, nuk ka marketing aktiv, mungesë e aktiviteteve promovuese.
4. E katërta lidhet me faktin se klientët e tanishëm blejnë në mënyrën e metodës së vjetër, në kopje fizike, që vijnë në zyrat e AKS, pavarësisht se ekziston sistemi e-shitja.

Nëse standardet nuk shiten siç duhet, duke studiuar tregun e standardeve, përfundimi është se operatorët privat janë më të interesuar se autoritetet publike, duke dëshmuar se ekonomia, tregtia po funksionon, pasi këta operatorë përdorin standarde për të shitur produktet dhe shërbimet e tyre në tregun e Kosovës.

Autoritetet e Kosovës gjithashtu duhet të punojnë me standarde dhe ata gjithashtu duhet të dërgojnë një mesazh, të jenë një model për ekonominë dhe shoqërinë në nivel vendi. Kjo është arsyeja pse AKS duhet të afrohet te këto autoritete dhe t'i bindë se ata duhet të përfshihen në përdorimin e standardeve.

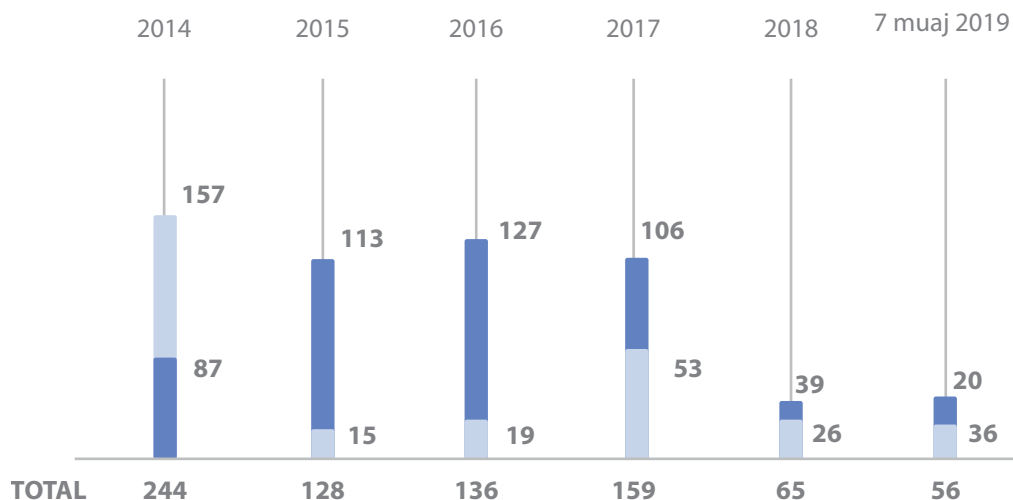
Kush janë përdoruesit e standardeve në Kosovë

Privat

Publik

Programi mbi shitjen e standardeve për autoritetet, i zhvilluar dhe i synuar drejt këtij grupi specifik klientësh do të ishte i dobishëm për AKS, pasi shteti është një nga përfituesit më të rëndësishëm të aktiviteteve të standardizimit.

Qendra e informacionit

Qendra e informacionit ka qenë objektiv edhe në Planin e Biznesit të zhvilluar në FMG I. Për momentin, përkundër faktit se AKS ka një punonjës të përkushtuar për këtë aktivitet, mungon një zyrë dhe inventari me pajisje specifike. Në këtë qendër të informacionit do të zhvillohen të gjitha aktivitetet e marketingut dhe shërbimet tjera. Këto aktivitete duhet të përqendrohen në sigurimin e informacionit për standardet, botimet e reja dhe shfuqizimet, kursin e trajnimit, sesione informative dhe konsulenca.

Certifikimi ishte gjithashtu një nga objektivat e Planit të Biznesit, por, për fat të keq, kjo nuk ndodhi asnjëherë. Edhe pse ekziston një punonjës me detyra specifike për zbatimin e QS sipas EN ISO 9001:2015 në AKS dhe më pas zhvillimin e organit certifikues të AKS, për shkak të ndryshimit të politikës në nivelin Evropian që nuk inkurajon më OKS dhe organet e tyre të certifikimit duke punuar së bashku si një entitet të vetëm, AKS vendosi që këtë çështje të shtyjë për një periudhë të pacaktuar.

Konkluzionet

AKS është duke bërë gjithçka në fuqinë e saj për të funksionuar si një OKS Evropiane. Asaj ende i mungojnë disa aktivitete, veçanërisht ato të marketingut, promovimit dhe vizibilitetit. Janë përmbushur disa nga kërkesat në “Udhëzuesin 22 të CEN/CENELEC mbi strukturën organizative dhe proceset për vlerësimin e kriterëve të anëtarësimit në CEN dhe CENELEC”, por ka shumë hapësirë për kryerjen dhe përmbushjen më të mirë të këtyre kërkesave.

Detyra më e rëndësishme e AKS për periudhën në vijim do të jetë sigurimi i qasjes në standarde, si në ato evropiane ashtu edhe ndërkombëtare, dhe të përpiqet të përmbush sa më shumë të jetë e mundur kërkesat në Udhëzimin 22 të CEN/CENELEC.

Një vëmendje e madhe duhet t'i kushtohet produkteve dhe shërbimeve të reja. Këto duhet të jenë portofoli i AKS, së bashku me disa materiale të shtypura informacioni. Nëse përmbushen objektivat e përshkruara në këtë strategji, situata do të përmirësohet në një shkallë më të lartë dhe do të përmbushen shumë nga kërkesat evropiane.

Strategjia është plotësuar me një Plan Zbatimi për vitin e parë. AKS duhet të zhvillojë një Plan Zbatimi të ri çdo vit, duke filluar nga analiza e rezultateve të marra në vitin e parë. Për më tepër, AKS duhet të hartojë një Plan Veprimi të detajuar, i cili përcakton personat përgjegjës, afatet, shifrat që duhet të përmbushen, burimet financiare dhe, natyrisht, veprimet specifike dhe të hollësishme që duhet të bëhen për të zbatuar strategjinë me saktësi.

Objektivat mund të ndryshojnë me kohë, mund të përmirësohen ose mund të shtohen objektiva të reja, por drejtimi duhet të mbetet i pandryshuar dhe duhet të ekzistojë progresi i matur, edhe nëse rezultatet nuk janë ato të pritura.

Kjo strategji mund të jetë një nga broshurat e shtypura për vitin e parë. Duhet të botohet në të dy gjuhët dhe të vendoset në web faqen zyrtare të AKS.

Rekomandimet

AKS të fillojë të përdor “Udhëzuesin 22 të CEN/CENELEC mbi strukturën organizative dhe proceset për vlerësimin e kriterëve të anëtarësimit në CEN dhe CENELEC” dhe të përdor listën kontrolluese të kërkesave të përfshira për të shtuar çdo vit objektiva të reja në Planin e Veprimit, në mënyrë që të sigurohet se janë zbatuar të gjitha kërkesat.

Të fillojë të përdor Udhëzuesin 59:2019 të ISO/IEC, ku ISO dhe IEC rekomandojnë praktikat për standardizimin nga organet kombëtare të standardeve për t'u siguruar që ndiqen të gjitha rekomandimet.

Aneksi II

Plani i Zbatimit - Matja e suksesit, viti I

Ky është Plani i Zbatimit për vitin e parë të strategjisë afatmesme të AKS.

AKS çdo vit duhet të hartojë një Plan Zbatimi të ri, pas matjes së rezultateve dhe shkallës së zbatimit të secilës masë. Planet për vitet e ardhshme do të përshtatin objektivat, hapat dhe rrugën e AKS sipas rezultateve, trendëve dhe performancës. Hapi i parë i ardhshëm është që AKS të hartojë një Plan Veprimi bazuar në këtë Plan të Zbatimit. Plani i Veprimit duhet të emërtojë veprime specifike dhe të hollësishme, të cilat synojnë të ndihmojnë në përmbushjen e veprimeve, me personat përgjegjës, afatet për vitin e parë dhe burimet financiare të specifikuara.

Disa nga masat janë të përhershme, dhe ato do të duhet të zbatohen çdo vit derisa të arrijnë zbatimin e plotë. Disa nga masat kanë nevojë për zbatim vetëm një herë, në vitin e parë. Të tjerat do të jenë të gatshme të zbatohen duke filluar nga viti i dytë ose i tretë pasi ato do të përgatiten me disa masa të tjera, ku ato mund të fillojnë vetëm atëherë kur të bëhen masat mbështetëse. Disa nga masat ndërlidhen dhe gjenden në më shumë se një objektivi, pasi ato duhet të jenë rezultat i zbatimit, duke dëshmuar se masat kanë për qëllim të çojnë në rezultate, pavarësisht se për çfarë objektivi janë përdorur.

Përgjegjësia për zbatimin e masave dhe marrjen e rezultateve mbetet mbi shpatullat e menaxhmentit të AKS, sigurisht të mbështetur nga Ministria e Tregtisë dhe Industrisë si autoritet koordinues ose nga punonjësit e AKS, pasi ky lloj i masave kurrë nuk mund të realizohet pa asnjë mbështetje dhe asnjë angazhim.

1. Standardet kosovare (SK) të përdorura në nivel vendi

- Një OKS më vizibile e Kosovës - shqetësim i përhershëm.
- Përmirësimi i numrit të eventeve me pjesëmarrjen e AKS - rritje 10% në vitin I.
- Rritja e numrit të standardeve të shitura - 20% rritje në vitin I.
- Material i publikuar për aktivitetet e AKS paku një publikim i ri në vitin I.
- Trajnues dhe ekspertë të AKS të përgatitur për të ofruar kurse trajnimi dhe prezantime - 2 persona që fillojnë programin e trajnimit të trajnerëve - viti I
- Kurset e trajnimit të AKS të ofruara si një shërbim i ri, sipas ligjit - 2 kurse trajnimi viti II.

Rreziqet dhe vështirësitë

Rreziku i këtij objektivi për të mos u zbatuar konsiderohet minimal pasi menaxhmenti i AKS është treguar i etur për të performuar në një nivel të lartë dhe i synuar mirë me pritshmëri të mëdha nga e ardhmja. Që të përmbushet ky objektivi me sukses, kushti i parë është që personeli të jetë i pasionuar dhe i drejtuar nga vullneti për të pasur sukses.

Janë identifikuar vështirësi në realizimin e programit për trajnimin e trajnerëve. Ai duhet të zhvillohet si një projekt i veçantë, me program, persona të emëruar për këtë, detyrat, përgjegjësitë dhe afatet kohore. Nevojitet këshillë dhe mbështetje nga projektet.

2. Përmbushja e nevojave

- Ekspertë të trajnuar për standardizim në KT - viti II;
- Programi më i mirë dhe më realist Kombëtar Vjetor i Standardizimit me azhurnime - viti I;
- Një procedurë se si të hartohet Programi Vjetor i Standardizimit - viti I;
- Reduktimi i kohës për marrjen e standardeve që duhen adoptuar - viti I.

Rreziqet dhe vështirësitë

Ekziston një rrezik i mesëm i zbuluar për këtë objektiv, veçanërisht në lidhje me mënyrën/mjetet e marketingut të zgjedhur nga AKS për të dërguar listat e standardeve për t'u adoptuar për çdo palë të interesit për standardizim, qoftë ato tashmë në sistemin e standardizimit qoftë ato të mundshme. Një vështirësi për t'u tejkaluar është që AKS të sigurojë standardet që do të miratohen në një periudhë më të shkurtër kohe nga burimi i saj, pavarësisht se ky burim do të jetë CCMC, DPS ose një OKS tjetër.

3. Tejkalmi i sfidave evropiane dhe ndërkombëtare të standardizimit

- Rritja e numrit të standardeve të reja të adoptuara në një periudhë më të shkurtër kohore, standarde evropiane dhe ndërkombëtare - të paktën 500 standarde - viti I, minimumi 600 standarde duke filluar me vitin II;
- Nënshkrimi i kontratës/marrëveshjes për informacion mbi standardet evropiane të reja të adoptuara për vit me një burim të besueshëm (ose CEN/CENELEC duke ndryshuar marrëveshjet ekzistuese, ose DPS, ose një OKS tjetër) - viti I;
- Sigurimi i listës së standardeve të harmonizuara tek autoritetet rregullatore - viti I;
- Mbrojtja e të drejtave të autorit mbi standardet në fuqi, e njohur nga përdoruesit e standardeve - viti I;
- Fushata promovuese për të drejtat e autorit mbi standardet e adoptuara. Kjo fushatë duhet të ketë dy drejtime, një për edukim dhe një për gjetjen dhe parandalimin eventual të keqpërdorimit të standardeve - e iniciuar në vitin I dhe vazhdon çdo vit;
- Plani i ri i veprimtimit i zhvilluar në vitin I dhe i zbatuar në vitin II.

Rreziqet dhe vështirësitë

Rreziku për mos ndryshim eventual të marrëveshjes me CEN dhe CENELEC konsiderohet i mesëm. Mbështetja dhe këshilla duhet t'i jepen AKS për të pasur sukses në këtë përpjekje. E njëjta gjë është me qëllimin për të nënshkruar marrëveshje me ISO dhe IEC.

Fushata për të drejtat e autorit mbi standardet konsiderohet si një vështirësi e mundshme juridike pasi AKS nuk ka mbështetje ligjore brenda saj (e specializuar për të drejtat e autorit).

4. Zhvillimi i standardeve origjinale kosovare

- Formimi i një grupi ekspertësh të trajnuar - trajnim i iniciuar në vitin II;
- Trajnimi i anëtarëve të vjetër të KT - trajnimet janë iniciuar në vitin II;
- Pranimi dhe trajnimi i anëtarëve të rinj të KT - anëtarë të rinj për grupet e punës të Eurokodeve të pranuar në vitin I, trajnimin e tyre në vitin II;
- Trajnimi i kryetarëve dhe sekretarëve të KT - trajnim për menaxhimin e komiteteve teknike dhe rregullat e standardizimit të iniciuara në vitin II;
- “Pako e Përbashkët e Përfitimeve” e zhvilluar dhe miratuar për anëtarët e KT - zhvillimi i konceptit në vitin I, zbatimi i mjetit në vitin II;
- Vlerësimi financiar i përgatitur për miratim - viti I;
- Hartimi i orarit vjetor për standardet e reja origjinale kosovare - viti I.

Rreziqet dhe vështirësitë

Trajnimet mund të konsiderohen si një rrezik, pasi aftësitë dhe kompetencat për ata që do të ofrojnë kurse trajnimi duhet të gjenden kryesisht nga jashtë.

“Pako e përbashkët e përfitimeve” për anëtarët e KT, mund të shihet si vështirësi nga AKS pasi ato përdoren për të kompensuar vetëm pjesëmarrjen në KT me forma tjera të shpërblimit.

5. Finalizimi, azhurnimi dhe përdorimi me sukses i mjeteve elektronike

- Ndërlidhja me bazën e të dhënave të CCMC me SMIS - viti I;
- Shërbimet financiare të AKS - viti I;
- Mirëmbajtja dhe kontrolli mbi e-CMIS - viti I;
- Fushata e marketingut e filluar - viti I.

Rreziqet dhe vështirësitë

Ekziston një rrezik i lartë që lidhet me bazën e të dhënave të CCMC. Ky është një vendim jashtë mundësive të AKS. E njëjta gjë është me kontrollin mbi e-CMIS. Një vështirësi e mundshme është marrja e shërbimeve financiare dhe fillimi i shitjes së standardeve online.

6. Zhvillimi dhe vizibiliteti

- Krijimi i Qendrës së Informacionit me zyrën e vet dhe fillimi i aktivitete specifike:
 - Është zhvilluar dhe iniciuar programi për të shitur standarde tek palët e interesit - koncept i zhvilluar në vitin I.
 - Rritja e numrit të klientëve në bazën e të dhënave - 15% rritje e klientëve të rinj në vitin I, shqetësim i përhershëm.
 - Kompletimi i tërësisë së informatave për klientët në bazën e të dhënave - shqetësim i përhershëm.
 - Rritja e numrit të standardeve të shitura - 20% rritje në vitin I, shqetësim i përhershëm.
 - Aktivitetet e marketingut të kryera mbi veprimtarinë e standardizimit - fillimi i aktivitetit aktual në vitin I.
 - Abonimi në botimet e reja të standardeve të zhvilluara dhe prezantuara - zhvillimi i produktit në vitin I.
 - 1 punonjës i trajnuar se si të ofrojë konsulencë për standardizimin - fillimi i trajnimit në vitin I.
 - 1 material i ri i publikuar në AKS çdo vit - 1 material i ri i zhvilluar dhe i publikuar në vitin I.
 - Përzgjedhja e materialeve të publikuara dhe të ofruara për palët e interesit - 1 material i publikuar i gatshëm për t'u shpërndarë në vitin I.

Rreziqet dhe vështirësitë

Rreziku i parë i identifikuar këtu është i lidhur me aftësitë e marketingut që posedojnë punonjësit që kanë detyra në fushën e marketingut dhe vizibilitetit. Por këto mund të zgjidhen me trajnim.

Një rrezik tjetër mesatar është i lidhur me mundësinë për të mos pasur një hapësirë të përshtatshme për Qendrën e Informacionit.

Do të jetë e vështirë të rritet numri i standardeve të shitura, por jo e pamundur

